

ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیج در مقابله با جنگ نرم

مهدی جمشیدی

چکیده

شجره طوبه بسیج با برخورداری از خیل عظیم اعضای سازمان یافته و با پشتوانه تفکر و روحیه انقلابی و تجارب ارزشمند در عرصه‌های دفاعی-امنیتی، سیاسی، اجتماعی و به ویژه فرهنگی در شرایط تهدیدهای نوین، در جنگ نرم دارای توانمندی‌ها و قابلیت‌هایی است که به نحو شایسته‌ای قادر است در این جنگ همچون جنگ سخت در دوران دفاع مقدس، از آرمان‌های امام(ره) و انقلاب اسلامی پیروزمندانه دفاع کند و در این صحنه نیز دشمن را مستأصل و مجبور به قبول شکست نماید.

بنیانگذار انقلاب اسلامی، این تشکل مردمی را تز دفاع همه‌جانبه نظام جمهوری اسلامی نامیدند (امام خمینی: ۱۳۶۷: ۱۳۳)؛ چراکه این تشکل قادر است در مقابله با هجمه فرهنگی و جنگ نرم هم جزو بی‌بدیل‌ترین مدافعان انقلاب اسلامی باشد. در این مقاله، اصول و ویژگی‌های تفکر بسیجی بررسی شده، و راهبرد بسیج در مقابله با جنگ نرم با تأکید بر نگرش امام(ره) و مقام معظم رهبری مورد کاوش قرار می‌گیرد. همچنین تلاش شده است تا در فصل ادبیات تحقیق به مفهوم قدرت نرم، چیستی جنگ نرم و چرایی جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی اشاره و ویژگی‌ها و شاخص‌های تفکر بسیج که منشأ تولید قدرت نرم است در یک مصاحبه خبرگی با ارائه پرسشنامه تبیین شود و در نهایت بر اساس یافته‌های تحقیق پیشنهادهای راهبردی ارائه شده است.

کلیدواژگان: بسیج، جنگ نرم، قدرت نرم، تفکر بسیج، ویژگی‌های راهبردی بسیج

(۱) مقدمه

تاریخ حیات اجتماعی بشر همواره بیانگر آن است که انسان‌ها به واسطه تعارض در منافع و تنافر در سلايق و مهم‌تر از این به دلیل اختلاف و تعارض در عقاید، باورها و ارزش‌ها به طور دائم در شرایط تنازع و تخاصم فردی و گروهی قرار گرفته‌اند و در برهه‌هایی از زمان که ماهیت فلسفه تنازع و جنگ، عقاید، و باورها و ارزش‌های اساسی بوده است، عمق، شدت و زمان منازعه و مخاصمه بیشتر بوده است. قرآن کریم به پیامبر و مسلمین برای همیشه تاریخ حیات سیاسی و اجتماعی مسلمانان می‌فرماید: «و لن ترضی عنک الیهود ولا النصارى حتى تتبع ملتهم» (بقره ۱۲۰) و هرگز یهودیان و مسیحیان از تو راضی نمی‌شوند، مگر اینکه از آیین خود دست برداری و از آیین آنان پیروی کنی.

انقلاب اسلامی که جوشش نوینی از اعتقاد زلال اسلام ناب محمدی (ص) در دوران عسرت و تنگنای تاریخی نظام سرمایه‌داری مدرن بود با تشکیل و تقویت صف‌بندی جدیدی از جبهه حق و باطل، انحراف عظیم تاریخی ناشی از تحریف حقایق توسط سلطه سرمایه‌داری و سوسیالیسم را برجسته ساخت و در اوج اعتزاز این نقطه عطف تاریخی (انقلاب اسلامی) جبهه کفر و باطل شروع به هجمه به آن کرد و این یک واقعیت است که به مجرد آنکه یک نهضت مکتبی و اجتماعی اوج گرفت و جاذبه پیدا کرد و موجودیتش تثبیت شد مکتب‌های دیگر را تحت الشعاع قرار خواهد داد؛ بنابراین سایر مکاتب انحرافی برای رخنه در آن و نابود کردن آن از درون، مبادرت به تخریب و انحراف و بی‌اثرسازی آن می‌کنند (علی خانی: ۱۳۸۷: ۸۴) و از برون مورد هجمه همه‌جانبه قرار می‌دهند. بر همین اساس بنیانگذار نظام جمهوری اسلامی برای دفاع مطمئن از انقلاب اسلامی فرمان تشکیل بسیج را به عنوان یک نهاد مردمی که بتواند در عرصه‌های متفاوت از انقلاب و نظام دفاع کند، صادر کردند. این نهاد در دهه اول حیات خود به عنوان یک نهاد مردمی و شبه نظامی در دفاع مقدس با حضور خالصانه بسیجیان در میادین نبرد به حقیقتی شبیه افسانه تبدیل شد و پس از آتش‌بس در حالی که بسیاری از مسئولان سیاسی، اجرایی و نظامی کشور به اتمام نقش بسیج معتقد بودند امام خمینی (ره) اعلام نمودند که بسیج باید مثل گذشته به کار خود ادامه دهد و در ادامه، مقام معظم

رهبری صحنه‌های حضور و فعالیت بسیج را تمامی صحنه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی اعلام کردند و بر تداوم و توسعه همه‌جانبه بسیج اصرار ورزیدند. در نظام نوین جهانی، قدرت نرم در تحقق اهداف فروملی، ملی و فراملی نقش کلیدی را ایفا می‌کند. بسیج نیز که نهادی اجتماعی است و دارای ریشه‌های پایدار در جامعه است قابلیت تأثیرگذاری پایدار را دارد و از آنجا که مشروعیت به عنوان جلوه‌ای از قدرت نرم مطرح است و بدون ضرورت زور و تهدید و قدرت سخت می‌توان با استفاده از قدرت نرم به تحقق اهداف انقلاب اسلامی رسید بسیج به دلیل ارتباط مستقیم و پایدار با همه اقشار جامعه از سویی قابلیت تأثیرگذاری بر رفتار، کنش و رویکردهای شهروندان را دارد و از دگر سو توان و قابلیت به کارگیری ظرفیت‌های قدرت نرم جامعه را در مقابله با تهدیدها و جنگ نرم دشمن دارا می‌باشد (احمدزاده ۱۳۸۷: ۱۶۵). در این مقاله با برشماری ویژگی تفکر بسیج به تدوین راهبرد بسیج در مقابله، با جنگ نرم اشاره خواهد شد.

۲) طرح مسأله

در آغاز دهه اول هزاره سوم در قطب‌بندی نظام نوین جهانی، نظام جمهوری اسلامی با توجه به موقعیت خاص ژئوپلیتیکی خود در منطقه غرب آسیا (خاورمیانه) اهمیت و جایگاه ویژه‌ای دارد و به همین دلیل انقلاب اسلامی در صدر کانون‌های تحولات جهانی است. پیش از این نیز جنگ تحمیلی، این حقیقت را آشکار ساخت که انقلاب اسلامی از جهت بنیادی طرحی نو برای بشریت به ارمغان آورده و همه ساختارهای موجود تا قبل از خود را به چالش جدی فراخوانده است. اکنون در دهه چهارم انقلاب اسلامی و بعد از گذر از بحران‌های متفاوت و پردامنه امنیتی، سیاسی، نظامی و فرهنگی اجتماعی نیز دشمنان و مخالفان را بیش از گذشته به هراس انداخته است؛ چراکه آنها در یک تلاش همه‌جانبه و برنامه‌ریزی‌شده در جبهه جنگ نرم تمام توان مادی و تکنولوژیکی خود را به کار گرفته‌اند و درصددند تا با بهره‌گیری از فضاها و مصنوعی ایجادشده علیه انقلاب اسلامی و ملت رشید ایران در صحنه‌های بین‌الملل، منطقه‌ای و حتی داخلی سناریوی تضعیف و براندازی نظام اسلامی را تکمیل نمایند؛ بنابراین از زمانی که نئولیبرال‌های سیاست خارجی آمریکا بر ضرورت کاربرد قدرت نرم در روابط متقابل خود با محیط بیرونی و سایر بازیگران تأکید داشتند، الگوی منازعه در

سیاست بین‌الملل نیز با تغییراتی همراه شد؛ اگر «ولید مشروعیت» به عنوان یکی از نشانه‌های قدرت نرم محسوب شود در آن شرایط، مشروعیت‌زدایی را باید در فضای جنگ نرم ملاحظه کرد.

در جنگ نرم، مرکز ثقل کنش و واکنش انسان نشانه گرفته می‌شود؛ بنابراین دشمنان با سرمایه‌گذاری کلان درصددند تا باورهای ملت ایران را نسبت به ارزش‌های دینی و کارآمدی نظام ولایی سست کنند و با رویگردانی اجتماعی از نظام اسلامی به اهداف خود برسند. در این عرصه، بسیج که در دوران دفاع مقدس با کارنامه‌ای درخشان و ماندگار در حوزه معرفتی و رفتاری واژه‌هایی چون ایمان آگاهانه، بصیرت نافذ، آرمان‌خواهی، ولایت‌مداری، عدالت‌محوری، ایثار و از خودگذشتگی، اخلاص، شجاعت و شهادت مواجهه با پدیده‌ها در شرایط سخت را در کارنامه عملی خود به اثبات رساند، با فراغت از جنگ نیز با همان تفکر در حوزه‌های امدادی، سازندگی و فرهنگی با خلق حماسه‌های ماندگار برگ زرین دیگری را در کارنامه خدمت خالصانه به نظام و امت اسلامی رقم زد و با بصیرت و اقدام به موقع در مقابل با توطئه‌ها و انحرافات فرهنگی نقش‌آفرینی نمود. فرمانده معظم کل قوا بسیج را اینگونه معنی فرموده‌اند: بسیج یعنی به صحنه آمدن... آن وقتی هم که جبهه‌های فکری و فرهنگی دنیا برای تسخیر ملت‌ها با ابزارهای فوق مدرن می‌آیند تا ملتی را از سابقه و فرهنگ و ریشه خود جدا کنند... جای به میدان آمدن بسیج است (آیت‌الله خامنه‌ای ۱۳۵۸). در شرایط کنونی بسیج به دلیل ویژگی‌های منحصربه‌فرد قابلیت سازماندهی ملت بزرگ ایران را در مقابله با هجمه دشمنان در جنگ نرم دارد؛ البته باید اذعان کرد که ویژگی‌ها و شاخص‌های تفکر بسیجی به نحو مطلوب تبیین نشده و به همین علت، نگرش‌های متفاوتی وجود دارد؛ بنابراین تبیین ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیجی براساس نگرش حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری برای رسیدن به چشم‌انداز مشترک در خصوص کارکردهای بسیج، ضروری به نظر می‌رسد که این مقاله در صدد واکاوی ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیجی، قابلیت‌های آن در تولید قدرت نرم و مقابله با جنگ نرم است.

۳) ضرورت و اهمیت تحقیق

با پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام سیاسی جمهوری اسلامی که بر اساس چشم‌انداز تحقق حکومت جهانی اسلام شکل گرفته، دشمنان این انقلاب با همه

ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیج در مقابله با جنگ نرم ۱۳

توان خود علیه این حکومت نوپا وارد کارزار شدند و پس از پایان تهدیدهای امنیتی، اقتصادی و جنگ تحمیلی، براندازی از درون را در دستور کار قرار دادند. در این راستا ایالات متحده آمریکا الگوی براندازی مخملین متکی بر تبلیغات منفی و ایجاد شکاف بین دولتمردان و مردم، خدشه و شبهه در ارزش‌ها و باورها و ایجاد واگرایی و تخریب وحدت ملی را تعقیب کرد. بر این اساس نقطه اتکای دشمن در جنگ نرم علیه نظام جمهوری اسلامی، تضعیف ارزش‌ها، باورها و اصول مبنایی ملت ایران، با به کارگیری ابزارهای دیداری، شنیداری و با پشتیبانی‌های همه‌جانبه در پایگاه‌های داخلی و خارجی در جهت براندازی و یا تغییر ساختار حکومت اسلامی و ایجاد ساختار جدید و حکومت مورد دلخواه خود بوده است.

در این وضعیت، ضرورت دارد تا توانایی‌ها، قابلیت‌ها و ویژگی‌های بسیج در تولید قدرت نرم و مقابله با جنگ نرم، بررسی و راهکارهای پیشنهادی در جهت مقابله مؤثر با جنگ نرم، طراحی و عملیاتی شود.

۴) هدف تحقیق

در شرایط کنونی که سناریوهای متعددی از سوی دشمنان برای براندازی و یا تغییر ساختار حکومت اسلامی در حال اجراست با مذاقه در مؤلفه‌های قدرت ملی، ایجاب می‌کند که ویژگی‌های تفکر بسیجی که ریشه در بطن آحاد جامعه دارد تبیین گردد تا توانمندی‌ها و قابلیت‌های آن برای سازماندهی همه ملت در صحنه‌های مختلف به ویژه در جنگ نرم به نحو مطلوب به کارگیری شود. این تحقیق در پی تبیین ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیج و نقش آن در مقابله با جنگ نرم است.

۵) سؤال تحقیق

ویژگی‌های راهبردهای تفکر بسیجی کدامند؟ و چگونه می‌توان با تقویت و توسعه این ویژگی‌ها در مقابله با جنگ نرم، آنها را به کارگیری کرد؟

۶) فرضیه تحقیق

ویژگی‌های تفکر بسیجی از اصلی‌ترین منشأ قدرت نرم در جمهوری اسلامی بوده و تبیین آنها به نهادینه شدن این تفکر و افزایش قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی در مقابله با جنگ نرم دشمنان منجر خواهد شد.

۷) روش تحقیق

روش این تحقیق مشابه سایر تحقیقات کیفی می‌تواند روش تحلیلی، توصیفی باشد؛ بنابراین، روش به کاررفته برای تحلیل مباحث مورد نظر در تحقیق، با تکیه بر موضوعات نظری با هدف دست یافتن به دیدگاه‌های ژرف‌نگر در موضوعات مرتبط با موضوع تحقیق، تحلیلی-توصیفی است. نوع تحقیق نیز با تأکید بر یافته‌های حاصل از واقعیات مترتب بر رویکرد بسیج، کاربردی می‌باشد.

۸) روش و ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش با توجه به اینکه از نوع پژوهش کیفی است از روش سندپژوهی، کتابخانه‌ای و مصاحبه خبرگی استفاده شده است؛ بنابراین روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش عبارت از سندپژوهی و مصاحبه خبرگی (پرسشنامه) است. در تحلیل داده‌ها نیز از روش داده‌های کیفی مبتنی بر کارکرد شاخص‌های مورد مطالعه استفاده شده و مورد ارزیابی قرار گرفت.

۹) ادبیات تحقیق (چارچوب مفهومی - نظری)

انقلاب اسلامی به عنوان عظیم‌ترین تحول سیاسی و بین‌المللی در منطقه راهبردی غرب آسیا (خاورمیانه) به دلیل ماهیت اسلامی، انقلابی و مردمی آن به پدیده‌ای بی‌بدیل مبدل شد که مفسران و تحلیل‌گران از آن به عنوان «معجزه قرن» یاد نموده‌اند. امواج فکری و معنوی ناشی از قدرت نرم‌افزاری انقلاب اسلامی با استقرار نظام جمهوری اسلامی و ارائه مدل نوینی از حکومت مردم‌سالاری دینی به جهانیان سرآغازی برای هوشیاری و بیداری ملل دنیا و به ویژه ملت‌های مسلمان منطقه گردید. جمهوری اسلامی با نفی سلطه و طرح عدالت در صحنه بین‌الملل، به طور جدی گفتمان حاکم بر جهان غرب را به چالش کشید و موجب تأثیرگذاری بر تحولات، افکار عمومی و جنبش‌های اسلامی منطقه و جهان با اتکا به هویت دینی و رعایت حقوق انسانی و الهی همه ابنای بشر در جامعه بین‌المللی شد. همین الهام‌بخشی انقلاب اسلامی کافی بود تا موجی از خصومت‌ها و دشمنی‌ها را با نظام نوپای جمهوری اسلامی در ابعاد سیاسی، اقتصادی، نظامی امنیتی و فرهنگی اجتماعی به وجود آورد. در شرایط کنونی که تهدیدها در ابعاد نظامی و سیاسی به

تحقق اهداف دشمنان نیانجامیده است، در یک فرآیند طولانی با آغاز تهاجم فرهنگی، شاهد یک جنگ تمام‌عیار از نوع جنگ نرم علیه نظام اسلامی هستیم.

و از آنجا که نظام جمهوری اسلامی بر توانایی‌ها و قابلیت‌های ذاتی برخاسته از باورها، ارزش‌ها، اعتقادات و مشروعیت اجتماعی در تولید قدرت ملی، تکیه دارد در عرصه جنگ نرم با بهره‌گیری از راهبردهای مؤثر با بسیج ده‌ها میلیونی امت اسلامی، توانایی تولید و افزایش قدرت نرم و بازدارندگی تعیین‌کننده را داراست. در این نوشتار سعی خواهد شد تا از منظری تحلیلی، نظری و ویژگی تفکر بسیج و نقش آن در تولید قدرت نرم جمهوری اسلامی و بازدارندگی آن در جنگ نرم، مورد کندوکاو و بررسی قرار گیرد.

۱۰) مفهوم قدرت نرم

در واکاوی قدرت نرم باید گفت، اصولاً قدرت به معنای توانایی دارنده آن برای واداشتن دیگران به تسلیم در برابر خواست خود و نیز قدرت را به معنای توانایی نفوذ در رفتار دیگران برای گرفتن نتیجه مطلوب دانسته‌اند.

نای (۲۰۰۳) از پیشگامان مبحث قدرت نرم، معتقد است که قدرت نرم عبارت است از دستیابی به آنچه در پی آن هستیم از طریق ایجاد جذابیت و نه تهدید. وی همچنین معتقد است که: قدرت نرم روح، اعتقادات و فرهنگ مردم را هدف قرار می‌دهد و قدرت متقاعدکننده نرم همسان قدرت سخت مهم است و اگر دولتی بتواند قدرتش را در نگاه دیگران مشروع جلوه دهد، برای رسیدن به خواسته‌هایش با مقاومت کمتری روبه‌رو خواهد شد، اگر فرهنگ و ایدئولوژی دولتی جذاب باشد دیگران با رغبت بیشتری از آن تبعیت می‌کنند و اگر بتواند هنجاری بین‌المللی را هماهنگ و سازگار با جامعه خویش به وجود آورد، کمتر مجبور به تغییر اجباری خواهد بود (نای، ۱۳۸۲: ۶۳).

از منظر ارتباطات بین‌الملل می‌توان قدرت را در عرصه روابط بین‌المللی به سه دسته کلی تقسیم کرد: قدرت سخت یا همان قدرت نظامی، قدرت اقتصادی و قدرت نرم. هر یک از این سه نوع قدرت برای مقاصد در مقطعی خاص با نمودهای رفتاری متفاوت و طی سیاست‌های مختلفی اعمال می‌شوند. قدرت نظامی به قصد اجبار و بازدارندگی طرف مقابل و از طریق دیپلماسی قهرآمیز اعمال

می‌گردد. قدرت اقتصادی به قصد ایجاد نوعی برانگیختن کشورهای خاص و از طریق تشویق یا تحریم اقتصادی یا تطمیع و کمک‌های مالی اعمال می‌شود. اما قدرت نرم با نیت ایجاد جذابیت برای خود یا تنظیم اولویت‌های طرف مقابل، به وسیله ابزارهایی مانند فرهنگ، انتقال ارزش‌ها و نهادهای اجتماعی و از طریق دیپلماسی عمومی اعمال می‌شود (احمدزاده، ۱۳۸۸: ۴۲).

(۱۱) چپستی جنگ نرم

یقیناً گستره مفهومی جنگ نرم از تهاجم فرهنگی وسیع‌تر است و شاید بتوان گفت که در جنگ نرم همزمان قدرت اقتصادی که در تعریف بعضی از صاحب‌نظران به عنوان قدرت سوم در کنار قدرت سخت و قدرت نرم مطرح شده به کارگیری شود و اگر چه از نظر مفهوم به دو موضوع مربوط می‌شوند، اما قدرت اقتصادی در جنگ نرم بخشی از قدرت نرم را شکل می‌دهد؛ بنابراین با توجه به پیشرفت‌های تکنولوژیک و درهم تنیده شدن روابط اجتماعی، جنگ نرم محدوده عملیاتی وسیعی را شامل می‌شود. در محدوده عملیاتی، جنگ نرم علاوه بر حوزه فرهنگ، حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حتی بیولوژیکی و محیط زیست را در بر می‌گیرد. جنگ نرم، نبرد همه‌جانبه، تدریجی، متناوب، متنوع و منعطفی است که اهداف داخلی آن در برگیرنده فروپاشی، براندازی از درون، استحاله و بی‌ثبات‌سازی است. منابع تهدید نوین عبارتند از بی‌ثباتی اقتصادی، تزلزل سیاسی، اجتماعی فرهنگی، و تحرکات نظامی دشمن (نصری، ۱۳۸۱: ۵۸-۳۳).

در بُعد داخلی جنگ نرم از تاکتیک‌های متنوع و منعطفی استفاده می‌شود که برخی از آنها، شامل، تضعیف باورها، اعتقادات، شبهه‌افکنی در ارزش‌ها، مشروعیت‌زدایی، بی‌اعتمادزایی، ترویج فرهنگ و ارزش‌های غیر خودی، نافرمانی مدنی، اختلاف‌افکنی، ناکارآمد جلوه دادن نظام، ایجاد نارضایتی، القای یأس و ناامیدی از آینده و بحرانی جلوه دادن اوضاع کشور می‌گردد. در بُعد بین‌المللی هدف جنگ نرم، مهار و منزوی ساختن جمهوری اسلامی است که از طریق اعمال محدودیت و تحریم‌های سیاسی، اقتصادی، تبلیغی با اجماع‌سازی جهانی علیه ایران با تصویرسازی‌های غیر حقیقی از انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی در افکار عمومی جهان در قالب سناریوهای اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی در ابعاد حقوق بین‌الملل، حقوق بشر و آزادی دنبال می‌شود.

جنگ نرم، جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ، به وسیله شایعه‌پراکنی با ابزارهای پیشرفته‌ای که امروز وجود دارد، جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم. یکی از ابزارها در جنگ نرم این است که مردم را در یک جامعه نسبت به یکدیگر بدبین کنند، بددل کنند، اختلاف ایجاد کنند یک بهانه‌ای پیدا کنند و با این بهانه بین مردم و مسئولین نظام اختلاف ایجاد کنند (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۸).

۱۲) چرایی جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی

همانگونه که در بخش‌های قبلی نیز اشاره شد تخاصم و دشمنی غرب به ویژه استکبار جهانی به سرکردگی آمریکا برخاسته از تقابل جدی تفکر، اندیشه، باور و نظام سیاسی حاصل از آن است که بر پایه یک اندیشه غیر الهی و ظالمانه سرچشمه گرفته و در مقابل نظام اسلامی برخاسته از تفکر ناب اسلامی و ضد ظلم و استعمار و استکبار است؛ بنابراین یکی از دلایل اصلی رویارویی و نبرد همه‌جانبه غرب به ویژه ایالات متحده آمریکا با جمهوری اسلامی، ترس نظام سلطه از تبدیل شدن مدل حکومت مردم‌سالاری دینی مبتنی بر ولایت فقیه به الگوی جایگزین لیبرال دموکراسی غربی است. مقام معظم رهبری دقیقاً روند مدل جهانی شدن حکومت اسلامی را در فرآیند اهداف انقلاب اسلامی تبیین نموده‌اند.

۱۳) فرآیند تحقق اهداف انقلاب اسلامی در کلام مقام معظم رهبری

مرحله اول: قدم اول که پرهیجان‌تر و پرسروصداتر از همه است ایجاد انقلاب اسلامی است؛ یک تحول بنیادین بر اساس یک سلسله ارزش‌ها (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۰).

مرحله دوم: قدم بعدی ترتب نظام اسلامی بر انقلاب اسلامی است؛ یعنی ایجاد نظام اسلامی یعنی هندسه عمومی جامعه، اسلامی بشود که این هم شد (همان ۱۳۸۰/۹/۱۲).

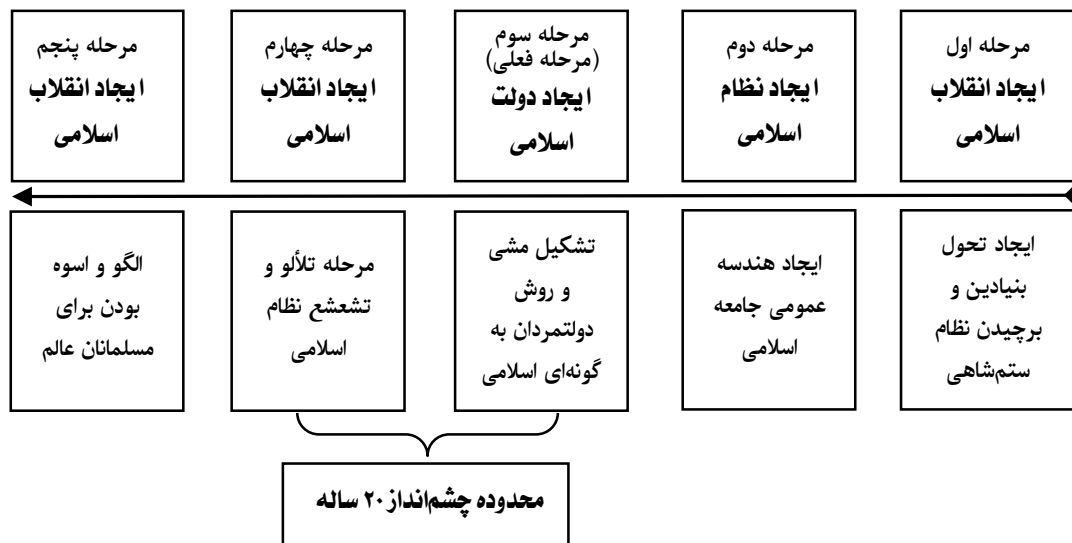
مرحله سوم: قدم بعدی که از اینها دشوارتر است ایجاد دولت اسلامی است. دولت نه به معنای هیأت وزیران بلکه به معنای مجموعه کارگزاران حکومت، یعنی من و شما. این مرحله مشکل‌تر از مراحل قبلی است (همان، ۱۳۸۰/۹/۱۲). تشکیل دولت اسلامی به معنای حقیقی، تشکیل منش و روش دولتمردان به گونه اسلامی است (آیت الله خامنه‌ای، ۷۸/۹/۲۱).

مرحله چهارم: بعد از مرحله ایجاد دولت اسلامی، مرحله تالو و تشعشع نظام اسلامی است؛ یعنی مرحله ایجاد کشور اسلامی. اگر این مرحله به وجود آید آنگاه

برای مسلمان‌های عالم الگو و اسوه می‌شویم، آنچنان که قرآن تصریح دارد: لتکونوا شهداء علی الناس (بقره آیه ۱۴۳). اگر توانستیم این مرحله را به سلامت طی کنیم آنگاه مرحله بعدی، ایجاد دنیای اسلامی است (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۰/۹/۱۲).

مرحله پنجم: در این مرحله از کشور اسلامی می‌شود دنیای اسلامی درست کرد؛ الگو که درست شد نظایرش در دنیا به وجود می‌آید (آیت الله خامنه‌ای، ۷۹/۹/۲۱).

فرآیند تحقق هدف‌های انقلاب اسلامی

بنابراین پس از عقیم ماندن راهبرد جنگ سخت و نیمه سخت، کارآمدترین و اثربخش‌ترین راهبرد دشمن راهبرد جنگ نرم است که البته با هوشیاری داهیانیه مقام معظم رهبری و در صحنه بودن ملت بابصیرت، آگاه و مؤمن ایران در این مرحله نیز مانند مراحل گذشته، نظام اسلامی توانایی و قابلیت شکست این راهبرد دشمن را نیز دارد.

۱۴) مصادیق جنگ نرم آمریکا علیه ایران

الف) تلاش برای استحاله و تضعیف ارزش‌ها و باورها

استحاله هم دو جریان دارد؛ یک جریان فرهنگی و یک جریان سیاسی. ملت ایران متوجه باشند قصد نظام استکباری آمریکا و صهیونیست‌هایی که دستشان در دست آنهاست و با هم در یک جبهه هستند این است که بتوانند ملت را نسبت به آرمان‌ها و عقاید و هدف‌هایش بی‌تفاوت و بی‌اعتنا کنند و بعد بتوانند به وسیله عوامل و مزدوران خود زمینه را برای بازگشت سیطره آمریکا بر ایران فراهم کنند (احمدی، ۱۳۸۸: ۸۸).

در جنگ روانی و آنچه امروز به آن جنگ نرم گفته می‌شود دنیا به سراغ سنگرهای معنوی می‌آید که آنها را منهدم کند به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و یک کشور، دشمن به سراغ اینها می‌آید (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۸: ۱۰۰).

ب) تغییر ساختار اصل نظام اسلامی یا محتوای آن

دشمنان این نظام و انقلاب، تغییر ساختار اصل نظام را هدف گرفته‌اند و اصلاحات از نظر آنها یعنی تغییر نظام و تبدیل نظام جمهوری اسلامی به یک نظام وابسته و سرسپرده دشمن مستکبر (همان، ۸۵).

علت این که جریان‌های مسلط عالم و سیاست‌های استکباری و در رأس آنها آمریکا علیه جمهوری اسلامی این همه تلاش می‌کنند این است که می‌خواهند این قانون و سرچشمه را در اینجا از بین ببرند؛ بنابراین سعی می‌کنند یکی از دو کار را بکنند یا این سرچشمه را در اینجا به کلی از بین ببرند یا چون می‌دانند که با بیداری و زنده بودن این ملت این کار ممکن نیست می‌خواهند محتوای جمهوری اسلامی را از بین ببرند (همان: ۸۸).

ج) تلاش برای ایجاد شکاف قومی

یکی از تفاوت‌های عمده ایران با کشورهای منطقه وجود «یک ملت به نام ایران» است. شاید به تسامح به افراد ساکن در کشورهای همسایه نیز لفظ ملت اطلاق شود، اما از نظر سیاسی فرهنگی، هنگامی افراد اقوام و گروه‌های مختلف در یک کشور به ملت تبدیل می‌شوند که پروسه ملت‌سازی را پشت سر گذاشته باشند. ایرانی‌ها بیش از سه هزار سال، هویت خود را حفظ کرده‌اند و به رغم قبض و بسط سرزمین ایران و هجوم اقوام مختلف، همچنان ایرانی باقی مانده‌اند و اگر چه همه اقوام ایرانی در هویت ملی ایران ذوب شده‌اند، اما تجربه تاریخی نشان داده است که قدرت‌های خارجی همواره تلاش کرده‌اند که میان اقوام ایرانی اختلافاتی ایجاد کنند و از پیوستگی قومی ایران با همسایگان آن سوءاستفاده نمایند (پورحسن، ۱۳۸۶: ۲۷).

برنامه‌های فرهنگی اجتماعی بسیج در سال‌های اخیر در کشور به ویژه در مناطق قومی به عنوان برنامه‌های راهبردی در تقویت همگرایی اقوام در چارچوب وحدت ملی و افزایش توان ملی در حدی تأثیرگذار بوده است که شاید به جرأت بتوان گفت که شهادت فرماندهان سپاه، بسیج و سران اقوام در سیستان و بلوچستان از

سر استیصال دشمنان انقلاب اسلامی از ناحیه غرب طراحی و توسط عوامل مزدور آنها به اجرا در آمد.

دشمن همواره سعی دارد با عملیات روانی در جهت تضعیف حس اعتماد متقابل دولت و مردم و تغییر وفاداری گروه‌های خاصی از مردم نسبت به حکومت متبوعشان از طریق بی‌اعتبار کردن حکام کشور و ایجاد تزلزل در وحدت و همگرایی مردم با دولت اقدام نماید. در این حالت ایجاد وفاداری جدید نسبت به مرجع دیگری که از همان دولت (نظام) برآمده تسهیل می‌شود (فصلنامه عملیات روانی، ۱۳۸۸: ۳۷).

د) تبلیغات رسانه‌ای

در جنگ نرم نظام سلطه علیه جبهه مقاومت و بیداری همانند جنگ سخت، بازیگران متعدد و متنوعی در حوزه‌های مختلف برای تحقق اهداف دشمن ایفای نقش می‌کنند. این بازیگران را که در نگاهی کلی می‌توان به دو دسته خارجی و داخلی تقسیم نمود عمدتاً در بستر دیپلماسی عمومی مبادرت به انجام فعالیت‌های خود می‌کنند. برخی از این بازیگران که در جنگ نرم علیه نظام اسلامی فعالیت می‌کنند عبارتند از:

- کمپانی‌های رسانه‌ای؛
- نهادها، مؤسسه‌ها و بنیادهای بین‌المللی وابسته به نظام سلطه؛
- نهادهای رسمی و دولتی؛
- سرویس‌های جاسوسی و امنیتی کشورهای بیگانه؛
- شخصیت‌ها و عوامل داخلی هماهنگ با نظام سلطه؛
- قلم به مزدهای دل‌باخته برای مقاصد استکباری.

ه) عوامل زمینه‌ساز تحقق اهداف جنگ نرم دشمن

برای تحقق اهداف دشمن در جنگ نرم علیه نظام اسلامی در کنار روش‌هایی که مستقیم از سوی دشمن برای استحاله، بی‌ثبات‌سازی و یا براندازی نظام به کار گرفته می‌شود عواملی نیز در درون نظام وجود دارد که از آنها به عنوان بستر ساز و زمینه‌ساز فعالیت دشمن یاد می‌کنیم. رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز به طور مکرر با هشدار به آحاد مردم و مسئولان کشور، زمینه‌هایی را که موجب فراموشی آرمان‌ها و لغزیدن به دام دشمن می‌شود را بر حذر داشته‌اند. برای مثال ایشان با اشاره به دو

ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیج در مقابله با جنگ نرم

عامل اصلی گمراهی و انحراف عمومی، یکی را دور شدن از «ذکر خدا» و فراموش کردن معنویت و کنار گذاشتن ذکر و دعا و توسل و طلب از خدای متعال و توکل به خدا و دیگری را «شهوت‌رانی»، «دنبال هوس‌ها رفتن» و در یک کلمه «دنیاطلبی» برشمرده و در ادامه خطر فراموشی آرمان‌های انقلاب اسلامی را بر اثر این عوامل متذکر شده‌اند (احمدی، ۱۳۸۸: ۱۶۰).

کارآمدی دولت‌ها نه فقط منوط به حفظ مرزها و تأمین جان و مال جامعه است که این حداقل کارکرد دولت است، بلکه مفهوم تقویت فرهنگ ملی مبانی ارزشی و هویتی، افزایش مشروعیت سیاسی و در نهایت امنیت نرم‌افزاری که دوری از بحران‌های اقتصادی، بیکاری، رکود و تورم و نیز رفع موانع توسعه را توصیه می‌کند در دستور قرار می‌دهد (سیف‌زاده، ۱۳۸۳: ۳۸-۳۷).

بسیج به دلیل ارتباط مستقیم با بدنه جامعه و در واقع به لحاظ اینکه برآمده از بطن نظام اجتماعی، سیاسی و ملی جمهوری اسلامی است دارای مشروعیت مناسب در پیگیری تحقق اهداف فرهنگی، سیاسی و اجتماعی نظام است (احمدی ۱۳۸۷: ۱۶۵).

۱۵) ویژگی‌های تفکر بسیجی

الف) مبانی تفکر بسیجی از دیدگاه حضرت امام (ره)

پیرامون مبنای تفکر بسیجی باید گفت اساس تولد بسیج با تفکر امام خمینی (ره) پیوند خورده است. بدین معنی که بنیانگذار جمهوری اسلامی به شکل بسیج، به عنوان یک تفکر و فرهنگ حاکم بر آحاد جامعه اسلامی توجه ویژه داشته‌اند و این اصل راهبردی را عامل ایستادگی مردم و استمرار نظام، و توسعه این تفکر را در جهان عامل عزت مستضعفان در برابر مستکبران دانسته‌اند. مهم‌ترین کلید واژه‌های تفکر بسیجی از نگاه حضرت امام (ره) عبارتند از:

– مصداقی کامل از ایثار و خلوص، وفاداری و عشق به ذات مقدس حق و اسلام ناب؛

– بسیج شجره طیبه و درخت تناور و پرثمری که شکوفه‌های آن بوی بهار وصل و طراوت یقین و حدیث عشق می‌دهد (امام خمینی، ۱۳۶۷: ۱۹۴)؛

– بسیج مدرسه عشق و مکتب شاه‌دانش و شهیدان گمنامی است که پیروانش بر گلدسته‌های رفیع آن اذان شهادت و رشادت سر داده‌اند. بسیج میقات پابرهنگان و

معراج اندیشه پاک اسلام است که تربیت‌یافتگان آن نام و نشان در گمنامی و بی‌نشانی گرفته‌اند. بسیج لشکر مخلص خداست که دفتر تشکل آن را همه مجاهدان از اولین تا آخرین امضا نموده‌اند (همان، ۱۹۵).

از بزرگ‌ترین هنر رهبران جامعه این باید باشد که بتواند خلق چشم‌انداز مشترک نمایند و ملت را آن‌چنان نسبت به اهداف خود به شناخت دقیق و باور برساند که همه اجزا و افراد ملت به مثابه او تفکر نموده و در صحنه عمل همان عملی را انجام دهند که رهبرشان انجام خواهد داد.

بنابراین حضرت امام در این باب یک استثنای حقیقی بوده‌اند و در خلق چشم‌انداز مشترک چنان توفیق یافته‌اند که خود ایشان به این حقیقت که عین او فکر می‌کنند اذعان نموده است، آنجا که می‌فرماید: من همواره به خلوص بسیجیان غبطه می‌خورم و از خدا می‌خواهم تا با بسیجیانم محشور گرداند.

امام در توانایی و قابلیت تفکر بسیجی می‌فرماید: بسیجیان جهان اسلام در فکر ایجاد حکومت بزرگ اسلامی باشند و این شدنی است؛ چرا که بسیج منحصر به ایران اسلامی نیست. باید هسته‌های مقاومت را در تمامی جهان به وجود آورد و در مقابل شرق و غرب ایستاد و تحقق این ایده را در جنگ ۳۳ روزه جوانان بسیجی مقاومت لبنان و در نبرد ۲۲ روزه هسته‌های مقاومت ملت مظلوم فلسطین به عینه مشاهده نمودیم. از دیدگاه حضرت امام خمینی (ره) بنیانگذار نظام اسلامی، بسیج یک فرهنگ و حرکت فرهنگی است که کارکرد آن صرفاً منحصر به دوران جنگ سخت نیست، بلکه در هر عرصه‌ای که انقلاب، نظام و ملت نیازمند حضور انسان‌های مؤمن، بصیر و از خودگذشته باشند بسیجیان در آن میدان با احساس مسئولیت وارد می‌شوند. اصولاً تفکر سیاسی اجتماعی زمانی موضوعیت دارد که هویت مشخصی را برای انسان، قائل شویم؛ زیرا هر فردی در جامعه دارای موقعیت و جایگاه خاصی است و داشتن جایگاه سیاسی و اجتماعی حق طبیعی و قانونی هر فردی از افراد جامعه است. پس جایگاه به منزله تشخیص هویت و شناسایی استعدادها و توانایی‌های فکری تلقی می‌شود (منصوری لاریجانی، ۱۳۷۵: ۱۵).

(ب) مبانی تفکر بسیجی از دیدگاه مقام معظم رهبری

در حقیقت بسیج یک فرهنگ است و یک حرکت فرهنگی است. فرهنگ بسیجی یعنی چیزی که ما برای هر یک از آحاد جامعه اسلامی آن را آرزو می‌کنیم.

اینکه می‌گوییم همه باید بسیجی باشند معنایش همین است (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۷۴: ۱۴۲).

حرکت بسیج از اول تا امروز یک حرکت خردمندانه بوده است؛ ... روشن‌بینی، حرکت منطقی و خردمندانه، محاسبات دقیق، کار دقیق و نتایج علمی، جزو خصوصیات بوده که از روز اول تا امروز در بسیج مردمی محسوس بوده است (همان، ۱۸۷).

در همه نیروهای فرهنگی و فکری، نیروهای علمی و نیروهای هنری، هم این نیروی عظیم بسیج مردمی می‌تواند پیشرو باشد (همان، ۲۴۱).

ای جوانان و ای بسیجیان عزیز در هر جای کشور که هستید، این بصیرت را روزبه‌روز زیاد کنید، نگذارید بعضی از نیازهای مادی و مسائل کوچک جلوی بصیرت‌ها را بگیرد. بصیرتتان را حفظ کنید، دشمنانتان را بشناسید؛ دشمن ترفندهای گوناگون دارد (همان، ۷۵).

امروز اگر شما جلوه‌های زیبای پرشور حضور جوانان را در صحنه‌های پرخطر فلسطین و لبنان می‌بینید این الگوگیری از بسیج است. امروز اگر بیداری جوانان دانشجو را در سرتاسر دنیای اسلامی می‌بینید این الگوگیری از بسیج است. بسیج یعنی حرکت عظیم ملت ایران، همراه با آگاهی، احساس آمیخته با عقلانیت، حرکت و عمل آمیخته با مبنای فکری، عمل‌گرایی همراه با آرمان‌گرایی و دیدن افق دور دست. اینها مجموعه‌ای است که ذهنیت و هویت بسیج را تشکیل می‌دهد (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۸: ۷۴).

برخی از ویژگی‌ها و کلیدواژه‌هایی که از سوی حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری به عنوان تفکر بسیجی مطرح شد بیانگر مؤلفه‌های منحصر به فرد بسیج است که برخاسته از اصول خدشه‌ناپذیر بسیج می‌باشد. این اصول دارای مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی به شرح زیر است:

(ج) مؤلفه‌های اصول تفکر بسیجی (بینا، ۱۳۸۸)

اصل اول: مکتبی بودن و ولایت‌مداری

شاخص‌های این اصل عبارتند از: اعتقاد به اسلام ناب محمدی (ص)، عملکرد فقه سنتی پویا، انضباط فکری و بصیرتی، اطاعت محض از ولایت فقیه، و به تعبیر

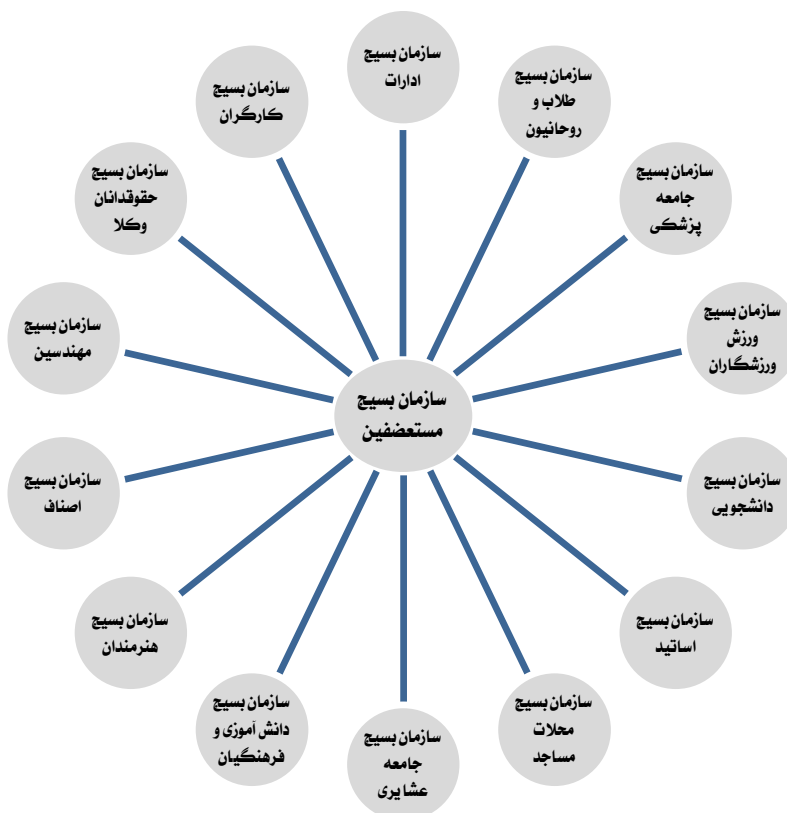
مقام معظم رهبری بسیج یعنی حضور بهترین و باایمان‌ترین نیروهای عظیم ملت (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۲: ۳۰۹)

اصل دوم: مردمی بودن و فراگیری

شاخص‌های این اصل عبارتند از: حضور همه وفاداران به انقلاب اسلامی در بسیج، همه اقشار، سلايق، اقوام، مشاغل، همه پايبندها به ولايت و براي برائت بهره‌گيري از همه ظرفيت‌ها و جذب حداکثري در همه اقصي نقاط کشور، بسیج یک ذخیره تمامی نشدنی است برای انقلاب (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۲: ۹۱)

طول و عرض بسیج طول و عرض جغرافیایی کشور است. سازماندهی بسیج امروز به نحوی است که همه آحاد جامعه از هر قشر و جنس و قوم و مذهب دارای یک شکل تخصصی است و هیچ فردی در جامعه نیست که خود را منتسب به یکی از اقشار بسیج نداند.

نمودار سازمانی و ویژگی ارتباط سازمان فراگیر بسیج در جامعه ایران

اصل سوم: هدفمندی

شاخص‌های این اصل عبارتند از: دارای اهداف راهبردی بر اساس رسالت دفاع از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن، تطبیق و اثربخشی برنامه‌ها در چارچوب هدف راهبردی، یکپارچگی اجزا در مسیر تحقق اهداف

اصل چهارم: همه‌جانبه بودن بسیج

شاخص‌های آن عبارتند از: حضور در همه عرصه‌های مورد نیاز انقلاب اسلامی، و امتداد مردمی نهادها و دستگاه‌ها

اصل پنجم: جهادی و انقلابی‌گری مستمر

شاخص‌های آن عبارتند از: دشمن‌ستیزی و سازش‌ناپذیری، مجاهدت همه‌جانبه در راه خدا، تحول‌خواه و دائم در حال پویایی و نوшوندگی

اصل ششم: سازمان‌یافتگی

شاخص‌های آن عبارتند از: هماهنگی و یکپارچگی، ارتباط مستحکم و مستمر، کار جمعی و هم‌افزایی و لایه‌بندی و رعایت سلسله‌مراتب ارزشی

اصل هفتم: انعطاف‌پذیری

شاخص‌های آن عبارتند از: پذیرش تنوع، خلاقیت، ابتکار، حداکثر استفاده از فرصت‌ها، تطبیق با محیط و شرایط و امکانات، تهدیدسوز و فرصت‌ساز

اصل هشتم: اخلاص

شاخص‌های آن عبارتند از: داوطلبانه بودن خدمت در بسیج، خدمتگزاری بی‌منت و اجر و مزد، فداکاری و صفای باطن، ایثارگری و گذشت

اصل نهم: مسئولیت‌پذیری همگانی

شاخص‌های آن عبارتند از: در بسیج همه مسئول هستند، مشاوره و مشارکت همه اجزا و بهره‌گیری از ایده‌ها، همکاری و هماهنگی همه عناصر، پر کردن هر جای خالی و خلأ در جامعه. بسیجیان باید در وسط میدان باشند تا فضیلت‌های انقلاب اسلامی حفظ شود (آیت الله خامنه‌ای ۱۳۷۸۲: ۶۲).

اصل دهم: پیشتازی

شاخص‌های آن عبارتند از: خط‌شکنی و بن‌بست‌شکنی، تقدم جهاد با نفس و اصلاح خود برای اصلاح دیگران، مسابقه در خیرات

علاوه بر این اصول مؤلفه‌های دیگری را نیز می‌توان برای بسیج و بسیجیان بر شمرد که جزو ماهیت و رویکرد عملی بسیج است؛ از جمله، واقع‌بینی، حق‌مداری، کمال‌جویی، صبر و استقامت، شجاعت و شهامت، بصیرت و دانایی، قاطعیت و صلابت و آینده‌نگری (بابایی ۱۳۸۴: ۹۷).

مجموعه این ویژگی‌ها و اصول حاکم بر تفکر و رویکرد بسیج، این نهاد مردمی را به مؤلفه بی‌نظیر در ایجاد و استحکام قدرت نرم در نظام جمهوری اسلامی تبدیل نموده و همانگونه که در دوران دفاع مقدس افتخارات عظیمی برای ملت ایران آفرید در نبرد نرم نیز به عنوان سدی نفوذناپذیر در مقابله با توطئه‌ها و راهبردهای دشمنان از نظام اسلامی دفاع خواهد نمود.

مقام معظم رهبری در دیدار ۵ آذر ۸۸ با مسئولان اقشار مختلف بسیج فرمودند:

بسیج یک استثنا است. یک حادثه بی‌نظیر است. ... مطمئن باشید اگر حضور بسیج مستضعفین در هشت سال دفاع مقدس نبود امروز سرنوشت کشور چیز دیگری بود، دشمن مسلط می‌شد. بعد از دوران جنگ هم در همه حوادث بسیج جلودار بوده است، پیشرو بوده است، خط‌شکن بوده است. اگر بحث اقتدار سیاسی و ایستادگی سیاسی مطرح بوده، این جریان عظیم بسیج مردم در سراسر کشور این شعار را تصریح کردند، به رخ دنیا کشیده‌اند. اگر بحث فرهنگی بوده است، اگر بحث سازندگی بوده است، هیچ تشکل دیگری قابل مقایسه با مجموعه بسیج نیست. این شکل سازمان‌یابی بسیج هم دیگر قابل تکرار نیست. این مخصوص خود بسیج است... و وقتی انسان حقیقت بسیج را می‌داند آن وقت می‌فهمد سرّ مخالفت‌ها و عنادهایی که هدایت می‌شود از طرف دشمنان انقلاب و کشور و دشمنان نظام به سوی بسیج، علت این دشمنی‌ها را انسان می‌فهمد، قله‌های بلند، بیشتر آماج قرار می‌گیرند، نشانه‌های برجسته زودتر مورد توجه واقع می‌شوند و آماج دشمنی قرار می‌گیرند. ... تا این بسیج هست نظام اسلامی و جمهوری اسلامی از سوی دشمنان تهدید نخواهد داشت (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۸۸).

ویژگی‌های راهبردی تفکر بسیج در مقابله با جنگ نرم

مقام معظم رهبری در همین دیدار به آسیب‌شناسی مداوم و شناخت ضعف‌ها اشاره دارند و می‌فرمایند: در همه حرکت‌های موفق دو کار لازم است؛ یک کار پیش‌بینی راه [نقشه راه] برای پیشرفت و کار دوم، ملاحظه نقص‌ها و آفت‌زدایی آسیب‌ها، برای اینکه ضعف‌ها برطرف شود. این هم پیش‌بینی‌اش مثل پیش‌بینی راه پیشرفت جزو واجبات و فرائض هر حرکت است (همان).

بنابراین شناخت راهبردی و تجزیه و تحلیل مدام تهدیدها، فرصت‌ها، نقاط قوت، نقاط ضعف و آسیب‌ها لازمه حرکت موفق خواهد بود و بسیج که مدعی حضور تأثیرگذار در عرصه‌های مختلف به ویژه در عرصه جنگ نرم است به این مهم باید توجه ویژه کند.

۱۶) بررسی آماری و آزمون فرضیه

در ادامه تحقیق پس از بررسی داده‌های به دست آمده از پرسشنامه‌ها، این داده‌ها از طریق شیوه آماری کای دو، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج این بررسی‌ها نشان می‌دهد ویژگی‌های برشماری شده در هر یک از گویه‌های ۲۴ گانه پرسشنامه دارای ضریب بسیار بالا بود؛ پس فرضیه تحقیق پذیرفته شده و اثبات می‌شود.

جدول شماره ۱: سیمای پاسخگویان

درصد	فراوانی	سیمای پاسخگویان	
۹,۷	۳	۲۰ تا ۳۰ سال	سن
۱۶,۱	۵	۳۱ تا ۴۰ سال	
۵۴,۸	۱۷	۴۱ تا ۵۰ سال	
۱۹,۴	۶	بیشتر از ۵۱ سال	
۱۰۰,۰	۳۱	جمع	
۳,۲	۱	زیر دیپلم	تحصیلات
۶,۵	۲	دیپلم	
۳۸,۷	۱۲	کاردانی و کارشناسی	
۵۱,۶	۱۶	کارشناسی ارشد و دکترا	
۱۰۰,۰	۳۱	جمع	

۱۲,۹	۴	فنی و مهندسی	رشته
۵۱,۶	۱۶	علوم انسانی	
۶,۵	۲	علوم پایه	
۲۲,۶	۷	علوم نظامی	
۶,۵	۲	سایر	
۱۰۰,۰	۳۱	جمع	
۱۳,۳	۴	بدون سابقه	سابقه خدمت در سپاه
۱۶,۷	۵	کمتر از ۱۰ سال	
۶,۷	۲	بین ۱۱ تا ۲۰ سال	
۶۳,۳	۱۹	۲۱ سال به بالا	
۱۰۰,۰	۳۰	جمع	
۳,۲	۱	بدون سابقه	سابقه خدمت در بسیج
۹,۷	۳	کمتر از ۱۰ سال	
۵۴,۸	۱۷	بین ۱۱ تا ۲۰ سال	
۳۲,۳	۱۰	۲۱ سال به بالا	
۱۰۰	۳۱	جمع	سابقه خدمت در دیگر نهادها و ادارات
۸۳,۹	۲۶	بدون سابقه	
۳,۲	۱	کمتر از یک سال	
۱۲,۹	۴	بالای دو سال	
۱۰۰,۰	۳۱	جمع	مدت حضور در دفاع مقدس
۴۸,۴	۱۵	بدون سابقه	
۳,۲	۱	۱ تا ۳ ماه	
۶,۵	۲	۳ تا ۶ ماه	
۶,۵	۲	۶ تا ۱۲ ماه	
۶,۵	۲	۱۲ تا ۲۴ ماه	
۲۹,۰	۹	۲۴ ماه به بالا	
۱۰۰	۳۱	جمع	

جدول شماره ۲: یافته‌های تحقیق

گزینه‌ها	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	جمع	سطح معنی داری	خی دو
مکتبی بودن بسیج	۰	۰	۱۹,۴	۸۰,۶	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۱	χ^2 =۱۱,۶۴۵
اطاعت محض از ولایت فقیه	۰	۰	۶,۵	۹۳,۵	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۰	χ^2 =۲۳,۵۱۶
مردمی بودن بسیج	۰	۳,۲	۶,۵	۹۰,۳	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۰	χ^2 =۴۵,۳۵۵
هدفمندی	۰	۶,۵	۲۹,۰	۶۴,۵	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۰	χ^2 =۱۵,۹۳۵
همه‌جانبه بودن و گستردگی بسیج	۰	۰	۳۵,۵	۶۴,۵	۱۰۰	Sig=۰.۱۰۶	χ^2 =۲,۶۱۳
روحیه جهادی و انقلابی‌گری	۰	۰	۱۲,۹	۸۷,۱	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۰	χ^2 =۱۷,۰۶۵
سازمان‌یافتگی و سلسله‌مراتب ارزشی	۰	۰	۵۸,۱	۴۱,۹	۱۰۰	Sig=۰.۳۶۹	χ^2 =۰,۸۰۶
انعطاف‌پذیری بسیج	۰	۳,۲	۵۱,۶	۴۵,۲	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۲	χ^2 =۱۲,۸۳۹
اخلاص و ایثار	۰	۰	۱۹,۴	۸۰,۶	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۱	χ^2 =۱۱,۶۴۵
مسئولیت‌پذیری همگانی	۰	۰	۳۵,۵	۶۴,۵	۱۰۰	Sig=۰.۱۰۶	χ^2 =۲,۶۱۳
پیشتازی و خط‌شکنی	۰	۰	۱۹,۴	۸۰,۶	۱۰۰	Sig=۰.۰۰۱	χ^2 =۱۱,۶۴۵

χ^2 =۷,۲۵۸	Sig=۰.۰۰۷	۱۰۰	۷۴,۲	۲۵,۸	۰	۰	دشمن شناسی و دشمن ستیزی
χ^2 =۱۷,۰۶۵	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۸۷,۱	۱۲,۹	۰	۰	بصیرت و شعور انقلابی
χ^2 =۱۷,۰۶۵	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۷۷,۴	۱۹,۴	۳,۲	۰	تکلیف گرایی و آرمانخواهی
χ^2 =۳۲	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۸۰,۶	۱۶,۱	۳,۲	۰	عدالت خواهی و ظلم ستیزی
χ^2 =۳۵,۶۷۷	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۸۳,۹	۹,۷	۶,۵	۰	حق مداری
χ^2 =۱۷,۴۸۴	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۶۴,۵	۳۲,۳	۳,۲	۰	اقدام به موقع
χ^2 =۱۷,۴۸۴	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۵۸,۱	۳۵,۵	۶,۵	۰	نهادی بودن
χ^2 =۱۲,۸۳۹	Sig=۰.۰۰۲	۱۰۰	۵۱,۶	۴۵,۲	۳,۲	۰	خلاقیت و ابتکار و ایده پردازی
χ^2 =۱۷,۰۶۵	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۸۷,۱	۱۲,۹	۰	۰	صبر و پایداری
χ^2 =۵۷,۶۴۵	Sig=۰.۰۰۰	۱۰۰	۸۳,۹	۹,۷	۳,۲	۳,۲	خدمت بدون منت

۱۷) تجزیه و تحلیل

واکاوی تجارب سه دهه گذشته، بیانگر تغییرات مدام راهبردها، اهداف و ابزار تهدید از ناحیه دشمنان انقلاب و نظام جمهوری اسلامی بوده است. از طراحی آشوب‌های داخلی، کودتا، جنگ سخت و تحریم اقتصادی در دهه اول با هدف براندازی نظام اسلامی تا شبیخون فرهنگی و جنگ نرم با هدف تغییر ساختار و یا تغییر رفتار و براندازی، اقسام متفاوت راهبردها و تاکتیک‌های دشمنان علیه ملت

ایران آزمون شد. در این مصاف دائمی که برخاسته از تضاد منافع غرب با نظام اسلامی به ویژه در حوزه اساسی تضاد باورها و عقاید و ارزش‌هاست بنظر جدی است که صحنه‌های نبرد حق و باطل تا پیروزی نهایی حق، ترسیم‌گر افق آینده می‌باشد.

از آنجا که بسیج در اندیشه بنیانگذار آن، حضرت امام خمینی(ره) و هم در هدایت‌های راهبردی مقام معظم رهبری به عنوان یک فرهنگ، یک تفکر یاد شده و به عنوان تز دفاع همه‌جانبه نظام مطرح شده و از طرفی به دلیل فراگیری و گستردگی بسیج در همه اقصی نقاط کشور در همه جوامع شهری، روستایی و عشایری و همه اقشار و صنوف مختلف به نحوی ساماندهی و سازماندهی گردیده است که همه آحاد جامعه خود را به یکی از این اقشار، صنوف، تخصص‌ها و جوامع مربوط به بسیج می‌دانند و هر یک از افراد جامعه به تناسب توان، علاقه، استعداد، کارآیی و اثربخشی در یکی از این لایه‌ها سازماندهی شده‌اند. در هر عرصه‌ای که انقلاب و نظام و مردم نیاز به خدمت داشته باشند به تناسب نوع کار و خدمت و مأموریت، این انعطاف در بسیج وجود دارد تا با کمترین هزینه و بالاترین توان وارد آن عرصه شود. در حوزه جنگ نرم هم به دلیل ویژگی‌های فرهنگی بسیج در اصول و شاخص‌های حاکم بر تفکر بسیجی با اتصال منطقی به حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها، آموزش و پرورش و سایر مراکز علمی، فرهنگی و اجتماعی به مثابه رودخانه‌ای که هزاران نهر زلال به آن متصل است این توان را دارد تا با ترویج تفکر بسیجی با اعتلای ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی، همگرایی و وحدت ملی، نهضت نرم‌افزاری و جهاد علمی، تسخیر فضای مجازی، توسعه خدمت‌رسانی به مردم و ارائه راهکاری نوین در جذابیت عرصه‌های خدمت بسیجیان، به مقابله مؤثر با تهدیدهای جنگ نرم دشمن بپردازد. همانطور که در روش تحقیق هم اشاره شد در یک مصاحبه خبرگی که بیش از ۳۰ نفر از صاحب‌نظران، نخبگان و متولیان در حوزه اداره بسیج در آن شرکت نموده و پاسخ داده‌اند بیش از ۹۰ درصد از جامعه آماری معتقدند که ویژگی‌های راهبردی برشماری شده در تفکر بسیجی دارای ضرایب بسیار زیاد بوده و جزو راهبردهای بی‌بدیل در تولید قدرت نرم جمهوری اسلامی در مقابله با تهدیدهای نرم می‌باشد و لازم است راهکارهای راهبردی در توسعه ویژگی‌های تفکر بسیجی، تبیین و در جامعه عملیاتی شود.

۱۸) نتیجه‌گیری

انقلاب اسلامی به عنوان الگویی نو برای سعادت حقیقی بشریت منافع نظام سلطه را به چالش جدی کشانده و بر این اساس دشمنان آرمان‌های امام(ره) و انقلاب اسلامی از آغازین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی با توطئه‌های سیاسی، اجتماعی، امنیتی، اقتصادی و جنگ سخت به مقابله همه‌جانبه با این نظام پرداختند و پس از تجربه ناکارآمدی اقدامات گذشته حدود دو دهه است که با تهاجم فرهنگی به مبانی ارزشی و اعتقادات اسلامی ملت ایران می‌تازند. دشمنان، امروز با بهره‌گیری از تجارب ذکرشده با همه توان و فناوری برای تضعیف فرهنگ اسلامی، ایجاد اختلافات قومی و تضعیف وحدت و قدرت ملی، ایجاد حس ناکارآمدی از نظام در ملت، یأس و ناامیدی مردم به آینده و در نهایت به زعم خود تغییر نظام اسلامی، جنگ تمام عیار نرم را علیه نظام اسلامی عملیاتی نموده‌اند.

از آنجاکه طرح‌های براندازی نرم، با توسل به اقدامات غیر خشونت‌آمیز، انقلاب‌های رنگین و مخملی و انقلاب خاموش در جریان انتخابات دهم به صحنه عملی تجربه انقلاب رنگین، به فتنه‌ای فراگیر تبدیل شد و در این مصاف شاهد بودیم که تفکر بسیجی ملت بزرگ ایران در این گرداب موج با احساس مسئولیت در دفاع از آرمان‌ها و ارزش‌های الهی انقلاب اسلامی عمل نمود و راهبرد دفاع تأثیرگذار بسیج در این مصاف به لحاظ دارا بودن عوامل مشروعیت‌ساز و دوام‌بخش ارتباط فراگیر با بطن جامعه، کارکرد راهبردی خود را به منصفه ظهور رساند؛ بنابراین در جمهوری اسلامی بسیج به عنوان یکی از تأثیرگذارترین و به تعبیر فرمانده کل قوا بی‌نظیرترین منابع قدرت ملی به ویژه در حوزه قدرت نرم با بهره‌گیری از هویت خاص خود که برخاسته از تفکر ناب محمدی است، توان بازدارندگی بالایی در مقابله با تهدیدها به ویژه جنگ نرم را دارا می‌باشد (افتخاری، ۱۳۸۸: ۳۲۳).

دلیل این امر ویژگی‌ها، قابلیت‌ها و فراگیری بسیج است که در این تحقیق به آن اشاره شد. با این تفسیر مشخص می‌شود که اگرچه بسیج خود به عنوان یکی از دستاوردهای پایدار انقلاب اسلامی موضوع تهدیدهای دشمنان است و دشمنان تلاش دارند تا جایگاه بسیج را در جامعه مخدوش نمایند، اما بسیج از توانمندترین عناصر و مؤلفه‌های اصلی در مدیریت جنگ نرم دشمن است. در نتیجه بسیج این

قابلیت را دارد که در صحنه‌های متفاوت جنگ نرم با به کارگیری توانمندی‌های ملت ایران، دفاع تعیین‌کننده نموده و در این جنگ دشمن را از دسترسی به اهداف خود ناکام نماید.

۱۹) پیشنهادهای راهبردی

۱) آسیب‌شناسی و واکای فراز و فرودهای سه دهه گذشته و نسبت‌سنجی آنها با فلسفه وجودی بسیج برای ماندگاری اثربخشی، کارآمدی و روزآمد شدن بسیج و فرهنگ بسیجی با گستره ملی و جهان‌شمول آن

۲) شناخت راهبردی و به روز از جنگ نرم، ابزارها، عوامل و تهدیدکنندگان

۳) ترویج و توسعه و فراگیر نمودن تفکر بسیجی در سطوح مختلف اعم از جامعه، نهادها و سازمان‌های دولتی و غیر دولتی

۴) ارتقای سطح منزلت، محبوبیت و اعتماد به بسیج و احیای حس افتخار، و ارزش تلقی کردن عضویت بسیج در جامعه با رویکرد و عمل در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سازندگی و خدماتی و امدادی

۵) ارتقا و توسعه سطح معرفت، بصیرت و بنیش سیاسی بسیجیان برای مقابله به موقع در حوادث و صحنه‌های متفاوت جنگ نرم

۶) تبیین و تبلیغ ویژگی‌ها، شاخص‌ها و عملکرد بسیج در جامعه به منظور تنویر افکار عمومی در شناخت حقیقی بسیج و رویکرد آن

۷) مشارکت همه حامیان و وفاداران انقلاب در هدایت و مدیریت بسیج در مرکزیت و تمامی رده‌های عالی و میانی و اجرایی

۸) توسعه عرصه‌های فعالیت‌های جذاب و منطبق با سلیق و تخصص‌های مختلف اقشار بسیج

۹) جهاد علمی و توسعه ظرفیت‌های علمی بسیج در نهضت نرم‌افزاری

۱۰) ایفای نقش مؤثر در فضای مجازی و فراهم نمودن مدیریت چند رسانه‌ای و مجازی برای بسیجیان

کتابنامه

- (۱) امام خمینی، روح اله (ره)، صحیفه امام، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) جلد ۱۱، ۱۳۸۵.
- (۲) امام خمینی، روح اله (ره)، صحیفه امام، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) ۱۳۸۵ جلد ۲۱.
- (۳) آیت الله خامنه‌ای سیدعلی، فرمایشات و رهنمودها در حوزه ویژگی‌های تفکر بسیجی، سایت اینترنتی ۱۳۸۰-۱۳۸۵.
- (۴) آیت الله خامنه‌ای سیدعلی، از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم، واکاوی مختصات لازمه منازعه نرم در کلام رهبری، تهران معاونت فرهنگی سازمان بسیج ۱۳۸۸.
- (۵) آیت الله خامنه‌ای سیدعلی، سخنرانی در ۵ آذر ۱۳۸۸ در جمع فرماندهان و مسئولان سازمان بسیج مستضعفین، سایت اینترنتی ۱۳۸۸.
- (۶) احمدزاده کرمانی، روح اله، و محمد صادق اسماعیلی، تهران، فرهنگی شدن سیاست خارجی با رویکردی نرم‌افزارانه، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج، ۱۳۸۷.
- (۷) احمدی، مجتبی و دیگران، تهران، از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم، معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان بسیج مستضعفین، ۱۳۸۸.
- (۸) بابائی طلاتپه، محمد باقر، فرهنگ و تفکر بسیجی و قدرت نرم، تهران، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج، ۱۳۸۷.
- (۹) بابایی طلاتپه، محمدباقر، مبانی استراتژی فرهنگی از دیدگاه امام علی (ع)، تهران، دانشگاه امام حسین (ع) ۱۳۸۴.
- (۱۰) افتخاری، اصغر، قدرت نرم، فرهنگ و امنیت تهران، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج، ۱۳۸۷.
- (۱۱) پورحسن، ناصر، شناخت راهبرد جنگ نرم آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران، تهران سازمان عقیدتی سیاسی ناجا، ۱۳۸۶.
- (۱۲) علیخانی، اسماعیل، صف بندی سیاسی در قرآن، تهران، موسسه فرهنگی علمی ابرار ۱۳۸۷
- (۱۳) نای، جوزف، قدرت نرم، ترجمه محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۷.
- (۱۴) منصوری لاریجانی، تفکر سیاسی و دفاعی بسیج با نگرش در نهج‌البلاغه، تهران، دانشگاه امام صادق (ع) ۱۳۸۷.
- (۱۵) نائینی علی محمد، عملیات روانی، تهران، مرکز پژوهش‌های مدیریت بحران و دفاع غیر نظامی، دانشگاه امام حسین (ع)، ۱۳۸۸.
- (۱۶) نصری، قدیر (۱۳۸۵) قدرت سخت و قدرت نرم، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی
- (۱۷) مونکالر، هرفرید، جنگ‌های مدرن، ترجمه حسن درگاهی، تهران، دانشکده فرماندهی و ستاد ۱۳۸۴.
- (۱۸) قرآن کریم سوره بقره آیه ۱۲۰.